

ДЕТІНІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ, ЯК ІНСТРУМЕНТ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Михайлов Станіслав Вікторович*, здобувач
Михайлова Єлизавета Вікторівна**, кандидат філологічних наук
Національний університет водного господарства та природокористування

*ORCID 0000-0003-4120-4686

**ORCID 0000-0002-1539-1548

© Михайлов С.В., 2022

© Михайлова Є.В., 2022

*Стаття отримана редакцією 01.12.2022 р.
The article was received by editorial board on 01.12.2022*

Вступ. Сфера азартних ігор є об'єктом особливого контролю з боку урядів усіх юрисдикцій, де він існує. Основне припущення полягає в тому, що азартні ігри, залишені нерегульованими та підпорядкованими лише ринковим силам, спричиняють низку негативних впливів на суспільство, і що державне регулювання є найбільш прийнятним засобом. Легалізація азартних ігор практично завжди супроводжувалася встановленням відповідного регуляторного режиму та структури.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. В науковій літературі було кілька спроб прорахувати шкоду, яку завдає суспільству дисфункціональна азартна гра. Наприклад, Австралійська комісія з продуктивності оцінила національні економічні та соціальні збитки від азартних ігор за один рік у 2008–2009 роках у діапазоні 4,7–6,4 млрд австралійських доларів. З цього дослідження можна зробити висновки про те, що сукупні соціальні витрати є набагато нижчими за сукупну соціальну вигоду, але й те, що пропорційно оцінка витрат представлена в набагато ширшому діапазоні, ніж оцінка вигоди. Це відображає концептуальні та практичні труднощі, які виникають під час спроби виміряти суспільні витрати.

До 2009 р. в Україні не існувало спеціалізованого законодавства, яке б регулювало гральний бізнес, оскільки 2 червня 2005 р. був прийнятий Закон України «Про запровадження мораторію на видачу ліцензій на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей». Ця галузь регулювалася різними нормативно-правовими актами: оподаткування – Закон України «Про систему оподаткування», Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» та ін.; ліцензування та патентування – Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та Законом України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності». З метою врегулювання цього ринку 15 травня 2009 р. був прийнятий Закон України «Про заборону грального бізнесу в Україні», згідно з яким на території нашої держави забороняється гральний бізнес та участь в азартних іграх. Із прийняттям Закону України «Про державні лотереї в Україні», 6 вересня 2012 р., держава монополізувала лотерейний ринок, виключивши можливість приватного сектору організувати та проводити лотереї. Влітку 2020 року президент України підписав указ про легалізацію грального бізнесу в Україні. Згідно з новим законодавством, оператор повинен отримати ліцензію – це дозвіл на ведення гральної діяльності.

Метою статті є теоретичний аналіз інструментів наповнення бюджету в умовах антикризового управління, а саме можливий прибуток від легалізованого грального бізнесу.

Основний матеріал і результати. Відповідно до звіту Європейської асоціації азартних ігор, відсоток регульованих азартних ігор в Інтернеті зростає. У 2021 році європейський ринок легальних азартних онлайн-ігор сягнув 82,7%. Таким чином, понад чотири п'ятих азартної онлайн-діяльності в Європі здійснюватиметься на веб-сайтах або в додатках азартних ігор, які ліцензовані та регулюються в країні,

де ці ігри проводяться й лише 17,3% азартної онлайн-діяльності лишається у тіньовому ринку. Європейська асоціація азартних ігор вважає, що рушійним фактором збільшення легальних європейських ринків у 2021 році стало відкриття регульованого ринку азартних ігор у Нідерландах [1].

Як зазначається у звіті Європейської асоціації азартних ігор [1] пандемія COVID-19 призвела до зниження ринкових доходів у секторі азартних ігор у Європі у 2020 та 2021 роках порівняно з попередніми роками та прискорила існуючу раніше тенденцію збільшення відсотку онлайн ігор. У 2021 році загальний дохід від азартних ігор у Європі становив 87,2 мільярда євро, що на 13% менше порівняно у 2019 році, до пандемії, але на 7,5% більше ніж у 2020 році. Валовий дохід від азартних ігор у Європі за звітний період становив 36,4 млрд євро (41,7% від загального обсягу азартних ігор), що на 19% більше, ніж у 2020 році. Водночас підкреслюється, що ріс валового доходу від азартних ігор у наземних залах у 2021 році був незначним і сягнув до 50,8 млрд євро (58,3% від загального обсягу азартних ігор), що на 0,4% більше порівняно з рівнем 2020 року.

В країнах Європейського Союзу найчастіше користуються спеціальним видом податкового регулювання цієї галузі, застосовуючи для цього оди із двох видів так званого «ігрового податку»: 1) податок з валового обороту ставок (turnover tax): утримується з усієї суми коштів від зроблених ставок, незважаючи на суму виграшів; 2) податок з валового прибутку (Gross Gambling Revenue (GGR)): утримується із різниці між коштами виручених від зроблених ставок та сумою виграшів, які повертаються гравцям. Таким чином в країнах ЄС, де азартні ігри оподатковуються на базі валового обороту ставок, податкова ставка варіюється від 1 до 16%, а в країнах, де діє система GGR – від 5 до 36% [2].

Аналіз законодавства окремих країн дозволяє стверджувати, що в державах ЄС окрім ігрового податку (податок з обороту ставок або податок з валового прибутку) гральний бізнес найчастіше оподатковується за допомогою таких податків: ПДВ, середні ставки 20-23%; податок на прибуток, середні ставки 19-33%; податок на виграші, сплачується не в усіх країнах ЄС та має велику кількість юридичних особливостей залежно від країни [3].

Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей в Україні видала близько 40 ліцензій на організацію та проведення азартних ігор, а також понад 3780 ліцензій на гральне обладнання. Це дозволило державному органу, на функціонування якого було виділено 137,5 млн гривень, принести до скарбниці понад 1,5 млрд гривень. Сьогодні на українському ринку вже представлено 28 брендів легальних організаторів азартних ігор, і низка нових компаній очікують на вихід на український ринок у 2022 році. Висока динаміка розвитку ринку показує, що легальний гемблінг в Україні є привабливим сектором для інвестицій. Наразі легальні організатори сплачують такі податки: 18% на прибуток; 22% ЄСВ; GGR (податок на валовий ігровий дохід) від 10% до 18%; 19,5% податку на виграш гравця; 20% ПДВ на суміжні контракти з різних напрямків, пов'язаних з організацією та проведенням азартних ігор. Таке податкове навантаження означає, що легальні організатори азартних ігор, незалежно від обсягу інвестицій у свій бізнес, довго їх повертатимуть, не кажучи вже про отримання чистого прибутку в найближчі 2–3 роки.

Прикладом оптимальної системи оподаткування грального бізнесу є система запроваджена у Литві. Закон Литовської Республіки про азартні ігри був прийнятий 17 травня 2001 року та набув чинності 1 липня 2001 року. 1 липня 2004 року набула чинності нова редакція закону: Закон про податок на лоте-рею та азартні ігри. Відповідно до цього закону, платниками податку є юридичні особи, які організують азартні ігри відповідно до Закону «Про лоте-рею та організацію азартних ігор відповідно до Закону про азартні ігри» [4]

База оподаткування та тарифні ставки у Литовській Республіці:

- 1) до номінальної вартості лотерейних білетів, що розповсюджуються при організації лоте-реї, встановлюється ставка 5%;
- 2) ставка 18% застосовується до суми надходжень від бінго, тоталізаторів і ставок – мінус сума фактично виплачених виграшів;
- 3) база оподаткування лотерей та азартних ігор при організації онлайн азартних ігор встановлюється за ставкою 13%.

Фіксована ставка податку встановлюється на гральні автомати та настільні азартні ігри:

- за гральний автомат категорії А – 260 євро на місяць;
- за гральний автомат категорії В – 130 євро на місяць;
- за рулетку, картковий стіл або кості – 2300 євро на місяць.

Податковим періодом для податку на лотереї та азартні ігри є квартал календарного року. Податок нараховується та сплачується за підсумками податкового періоду до 15 числа першого місяця наступного податкового періоду.

Для оптимізації податкового навантаження в Україні було зареєстровано законопроект 2713-д, який не передбачає зниження податкового навантаження на гральний бізнес, але спрямований на його систематизацію та адаптацію під потреби ринку. Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування доходів від діяльності з організації та проведення азартних ігор та лотерей» передбачає:

1. Ліцензійні платежі. Всі види грального бізнесу продовжуватимуть платити високі ліцензійні платежі. При цьому ліцензійний платіж у розмірі 30 млн грн на рік для букмекерів і 8.5 млн для онлайн-казино збережеться як це передбачено в законі. Проте зникне лише його одноразова виплата у потрібному розмірі.

2. Податок з прибутку. Законопроект передбачає 2 види податку на прибуток для грального бізнесу – стандартний 18%, а також спеціальний податок зі ставкою 10%.

3. Оподаткування гравців. Згідно із законопроектом, легальні організатори азартних ігор продовжать виступати податковими агентами гравців та платити 18% ПДФО та 1,5% військового збору з їх вигравів до бюджету.

4. ПДВ. Усі трансакції легальних організаторів гемблінгу, що обкладаються ПДВ, продовжать оподатковуватись цим податком.

Прийняття профільного законопроект 2713-д матиме значні позитивні наслідки для економіки, а саме залучення інвестицій, зокрема західних, у сектор легального гемблінгу, що сприятиме не лише наповненню державного бюджету, а й створенню нових робочих місць, а також посиленню бізнес-активності в інших індустріях, з якими взаємодіятимуть компанії із гемблінг-сектору. Окрім того, такий закон сприятиме ефективній боротьбі із нелегалами. Зокрема, збільшення суми виграшу, яка не обкладатиметься ПДФО, збільшить кількість відвідувачів легальних ігрових залів та призведе до відтоку клієнтів із нелегальних. А маючи чіткі правила оподаткування, бізнесу буде простіше планувати свій довгостроковий розвиток, включно з реалізацією соціальних проєктів.

Прикладом вдалого розподілу надходжень від оподаткування азартних ігор є досвід провінції Британська Колумбія, Канади. Надходження, отримані від азартних ігор у Британській Колумбії використовуються для надання ключових послуг, включаючи охорону здоров'я та освіти, та підтримки економічного розвитку місцевих громад по провінції. Загальний дохід у 2014–2015 роках від комерційних азартних ігор (без урахування скачок) у Британській Колумбії становив 2,9 мільярда доларів США роках. Після видатків, включаючи виплати призів, загальний державний дохід від азартних ігор склав близько 1,25 мільярда доларів.

У 2014–2015 роках понад 1 мільярд доларів доходу від азартних ігор допомогли профінансувати програми охорони здоров'я, освіти та громадські програми в Британській Колумбії. Програма Community Gaming Grants (Програма громадських грантів від доходу із азартних ігор) щорічно розподіляє 140 мільйонів доларів США з комерційних азартних ігор некомерційним організаціям. Гранти підтримують реалізацію поточних програм і завершення капітальних проєктів, які приносять безпосередню користь громадам Британської Колумбії.

Органи місцевого самоврядування, які розміщують казино та гральні центри, отримують 10% чистого доходу від азартних ігор казино від громадських казино та громадських гральних центрів у своїй юрисдикції. У 2014–2015 Британська Колумбія розподілила 95,8 мільйонів доларів місцевим органам самоврядування. Органи місцевого самоврядування, які розміщують казино та гральні центри, можуть використовувати ці надходження для будь-яких цілей у межах своїх законних повноважень, але повинні подавати щорічні звіти до Відділу політики та контролю за дотриманням закону про азартні ігри.

Для уряду важлива підтримка відновлення індустрії скачок Британської Колумбії. У відповідь на зниження доходів в індустрії скачок за останнє десятиліття галузеві організації звернулися до місцевого уряду з проханням про втручання в 2009 році для стабілізації та поживлення скачок у Британській Колумбії. Був створений Комітет з управління індустрією скачок (HRIMC), який наділений повноваженнями для забезпечення стратегічного спрямування, прийняття рішень і керівництва бізнесом у галузі скачок з метою відродження галузі. У рамках підтримки індустрії скачок у Британській Колумбії провінція виділила 25% чистого доходу від прибутку від ігрових автоматів у казино.

Висновки. Сфера азартних ігор є об'єктом особливого контролю з боку урядів усіх юрисдикцій, де він існує. Легалізація азартних ігор практично завжди супроводжувалася встановленням відповідного регуляторного режиму та структури. Оскільки сукупні соціальні витрати на азартні ігри є набагато нижчими за сукупну соціальну вигоду, доходи від легальних азартних ігор використовуються як джерело наповнення місцевих бюджетів.

COVID-19 призвела до зниження ринкових доходів у секторі азартних ігор у Європі у 2020 та 2021 роках порівняно з попередніми роками та прискорила існуючу раніше тенденцію збільшення відсотку онлайн ігор. Хоча снують значні відмінності в частці азартних онлайн-ігор різних національних ринків азартних ігор, варто позначити, що із збільшенням частки азартних ігор онлайн збільшується й розміри надходжень до бюджетів країн.

Висока динаміка розвитку ринку показує, що легальний гемблінг в Україні є привабливим сектором для інвестицій. Проте податкове навантаження означає, що легальні організатори азартних ігор, незалежно від обсягу інвестицій у свій бізнес, довго їх повертатимуть, не кажучи вже про отримання чистого прибутку в найближчі 2-3 роки. Наразі легальні організатори сплачують 18% податок на прибуток, 22% ЄСВ, 10% – 18% GGR, 19,5% податку на виграш гравця, 20% ПДВ на суміжні контракти з різних напрямків, пов'язаних з організацією та проведенням азартних ігор.

Прикладом оптимальної системи оподаткування грального бізнесу є система запроваджена у Литві, де юридичні особи, які організують азартні ігри, сплачують 5% податку від номінальної вартості лотерейних білетів, 18% податку на прибуток від бінго та тоталізаторів, 13 % ставку для онлайн гемблінгу.

Для оптимізації податкового навантаження в Україні було зареєстровано законопроект 2713-д, який не передбачає зниження податкового навантаження на гральний бізнес, але спрямований на його систематизацію та адаптацію під потреби ринку.

У частині розподілу доходів держави від легальних азартних ігор доцільним є імплементація позитивного досвіду інших країн. Надходження, отримані від легальних азартних ігор використовується для надання ключових послуг, включаючи охорону здоров'я та освіту, та підтримки економічного розвитку місцевих громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Regulated Online Gambling Market In Europe. 2022. URL: <https://www.egba.eu/resource-post/regulated-online-gambling-market-2019-2026e/>
2. Exclusive Report by Acumen Research and Consulting. 2022. URL: <https://www.acumenresearchandconsulting.com/online-gaming-market>
3. Пірнікоза П.В. Легалізація грального бізнесу в Україні: фіскальний та економічний аспекти. *Науково-практичний журнал «Агросвіт»*. 2017. 21 травня. № 11. С. 61–69.
4. Lottery and Gambling Tax. Ministry of Finance of the Republic of Lithuania. 2021. URL: <https://finmin.lrv.lt/en/competence-areas/taxation/main-taxes/lottery-and-gambling-tax>
5. Сергієнко І., Хорольський Р. Правове регулювання грального бізнесу: європейський досвід, практика пострадянських країн, перспективи України. Київ : Видавничий дім «Кий», 2015. 215 с.
6. Ковтун Є.Є. Правове регулювання грального бізнесу в Україні та іноземних держав. Київ, 2008. 135 с.

REFERENCES:

1. Regulated Online Gambling Market In Europe (2022). Available at: <https://www.egba.eu/resource-post/regulated-online-gambling-market-2019-2026e/>
2. Exclusive Report by Acumen Research and Consulting (2022). Available at: <https://www.acumenresearchandconsulting.com/online-gaming-market>
3. Pirnykoza P.V. (2017) Legalization of gambling business in Ukraine: fiscal and economic aspects [Legalization of gambling business in Ukraine: fiscal and economic aspects]. *Naukovopraktychnyi zhurnal "Ahrosvit"* [Scientific and practical magazine "Agrosvit"], no. 11, pp. 61–69.
4. Lottery and Gambling Tax (2021) Ministry of Finance of the Republic of Lithuania. Available at: <https://finmin.lrv.lt/en/competence-areas/taxation/main-taxes/lottery-and-gambling-tax> (accessed 17 January 2023).
5. Serhiienko I., Khorolskyi R. (2015) Pravove rehuliuвання hrалnoho biznesu: yevropeysky dosvid, praktyka postradianskykh krain, perspektyvy Ukrainy [Legal regulation of gambling business: European experience, practice of post-Soviet countries, prospects of Ukraine]. Kyiv: Vydavnychy dim "Kyiv", 215 p.
6. Kovtun Ye.E. (2008) Pravove rehuliuвання hrалnoho biznesu v Ukraini ta inozemnykh derzhav [Legal regulation of gambling business in Ukraine and foreign countries]. Kyiv, 135 p.

УДК 330. 37.07

JEL D12, F19, H22, L83

Михайлов Станіслав Вікторович, здобувач. **Михайлова Єлизавета Вікторівна**, кандидат філологічних наук, Національний університет водного господарства та природокористування. **Дегінізація грального бізнесу, як інструмент наповнення бюджету в умовах антикризового управління**

Пропоноване дослідження присвячене дегінізації грального бізнесу, як інструмент наповнення бюджету в умовах антикризового управління. Сфера азартних ігор є об'єктом особливого контролю з боку урядів усіх юрисдикцій, де він існує. Легалізація азартних ігор практично завжди супроводжувалася встановленням відповідного регуляторного режиму та структури. Багато країн світу легалізувало азартні ігри насамперед тому, що бачать у них інструмент економічного зростання, індустрія азартних ігор набула швидких темпів розвитку за останні два десятиліття, що пов'язано на самперед із технологічним стрибком в платіжних системах та програмному забезпеченні. Оскільки сукупні соціальні витрати на азартні ігри є набагато нижчими за сукупну соціальну вигоду, доходи від легальних азартних ігор використовуються як джерело наповнення місцевих бюджетів. Висока динаміка розвитку ринку показує, що легальний гемблінг в Україні є привабливим сектором для інвестицій. Проте податкове навантаження та перша ліцензійна виплата у трьох кратному розмірі означає, що легальні організатори азартних ігор, незалежно від обсягу інвестицій у свій бізнес, довго їх повертатимуть. Для оптимізації податкового навантаження було зареєстровано законопроект 2713-д, який матиме значні позитивні наслідки для економіки, а саме залучення інвестицій, зокрема західних, у сектор легального гемблінгу, що сприятиме не лише наповненню державного бюджету, а й створенню нових робочих місць, а також посиленню бізнес-активності в інших індустріях, з якими взаємодіятимуть компанії із гемблінг-сектору. У частині розподілу доходів держави від легальних азартних ігор доцільним є імплементація позитивного досвіду інших країн. Надходження, отримані від легальних азартних ігор використовуються для надання ключових послуг, включаючи охорону здоров'я та освіту, та підтримки економічного розвитку місцевих громад.

Ключові слова: гемблінг, оподаткування, антикризове управління, легалізація, державний бюджет.

UDC 330. 37.07

JEL D12, F19, H22, L83

Stanislav Mykhailov, Postgraduate Student. **Yelyzaveta Mykhailova**, PhD, National University of Water and Environmental Engineering. **Legalisation of gaming business as a budget filling tool during anti-crisis management.**

The proposed study is devoted to the legalization of the gambling business as a tool for filling the budget in the context of anti-crisis management. In the frame of this research the problem of gambling as a special subject of the governments scrutiny in all jurisdictions was determined. The relevance of the research topic results from the new approaches in the modern scientific worldview due to the legalization of gambling, which was almost always accompanied by the government of an appropriate regulatory regime and structure. Many countries around the world have legalized gambling primarily because they see it as a tool for economic growth, the gambling industry has grown rapidly over the past two decades, due in large part to technological leaps in payment systems and software. Since the aggregate social costs of gambling are much lower than the aggregate social benefits, revenues from legal gambling are used as a source of filling local budgets. The high dynamics of market development shows that legal gambling in Ukraine is an attractive sector for investment. However, the tax burden and triple the initial license fee means that legal gambling operators, regardless of the amount of investment in their business, will take a long time to recoup them. In order to optimize the tax burden, the draft law 2713-d was registered, which will have significant positive consequences for the economy, namely the attraction of investments, in particular Western ones, in the sector of legal gambling, which will contribute not only to the filling of the state budget, but also to the creation of new jobs, as well as to the strengthening business activities in other industries with which companies from the gambling sector will interact. In terms of the distribution of state revenues from legal gambling, it is advisable to implement the positive experience of other countries. Highlighting theoretical approaches of research, practical results of the research can be used for overcoming the lack of budget funds with help of revenue that are generated from legal gambling and can be used to provide key services, including health and education, and support the economic development of local communities.

Key words: gambling, taxation, anti-crisis management, legalization, state budget.